

A választójogi nyolcórás tárgyalás első napja.

Nagy vihar támadt a házelnöknek egy nyilatkozata miatt.

Budapest, május 25. A nemzetgyűlés mai ülését félízenegy óráig nyitotta meg Scitovszky Béla elnök. Napirend szerint következik a választójogi javaslat folytatásos vitája.

Fáy Gyula szerint a nyílt szavazás védekezése a forradalom ellen, mert a titkos szavazás a baloldali elemeket erősíti. A javaslatot elfogadja.

Gömbös Gyula a következő szónok. A világon mindenütt a világnézetek harca dúl, a konzervatív világnézet harca a radikálissal. Nincs középút és nincs kompromisszum. A középutas politika, amely Ripka személyében fejeződött ki, csődöt mondott. A Wofpárton is le kell vonni a tanulságot. Megállapítja, hogy sok keresztény nem szavazott, mert elítélte Wolffék eddigi működését. (Helyeslés a jobboldalon.) Az antiszemitizmust a zsidó lakta vidékeken a kormány részéről intézményesen kell támogatni, ha azt akarják, hogy ott a magyarságnak valaha még szerepe legyen.

Eckhardt Tibor: De nem támogatják, hanem áldozik az ébredő ellenőröknek.

Rakovszky Iván belügyminiszter: Nem ellenőrzés, amit csinálnak, hanem izgatás. (Zaj a fájvédőknél.)

Gömbös Gyula: Az arányos választási rendszer híve, de ha ezt nem lehet megvalósítani, elfogadja a többségi rendszert is. Helyteleníti a régi, aránytalanul nagy kerületek fennartását. Az országos lajst-

romokra vonatkozólag inkább Ernzt javaslatát fogadja el. Helyesli az esküparagrafus in'ezkedését, mert aki törvényhozó munkában részt vesz, annak kötelessége a magyar érdekeket szem előtt tartó esküt letenni. A választói jognak az volna a hivatása, hogy a konzervatív világnézetet erősítse, minthogy pedig ezt a célt nem szolgálja, a javaslatot nem fogadom el. (Tapsok a kormánypárton és a fájvédőknél.)

A kormány-párt örömmel hallgatta Gömböst.

Rubinek István szólalt fel ezután: Azt hiszi, hogy a kormánypárt minden egyes tagja örömmel hallotta Gömbös beszédét. (Felkiáltások a kormánypárton: Ugy van! Ugy van!) Ez is jele annak, hogy a kormánypárt örömmel hallgatja a komoly ellenzéki felvetéseket és mérlegelés tárgyává teszi azokat. Nem tudja azonban levonni Gömbös következtetéseit a titkosság terén. A jogkiterjesztés terén az is sok már, ameddig elmentünk. A legelősebben elítéli, hogy polgári pártok politikai paktumra léptek a szociálistákkal.

Dienes István: A kormányelnök kötött paktumot a szociálistákkal!

Rubinek István: A titkossággal szemben a nyílt szavazás helyességét igyekszik bizonyítani. A javaslatot elfogadja. (Taps a jobboldalon.)

Friedrich szerint a titkosságot Bethlen támogatta.

Friedrich István a következő szónok: Rubinek Gyula beszéde után úgy érzi, hogy ő a legnagyobb bűnös, akit valaha a magyar politika teremtett, mert egy rendelettel ő statudta az országban az egyenlő általános titkos választójogot. Hivatkozik gróf Bethlen István miniszterelnökre, akivel súlyos napokat töltött együtt és akinek igen sokszor követte a tanácsait, aki sokat foglalkozott a választójoggal és az ő dildóspontjához szintén hozzájárult. Azóta azonban sok idő telt el. Ha ma

azt látná, hogy az általános titkos választójog nem szolgálja a nemzet érdekeit, volna annyi ereje, hogy ezt bevallja és kijelentse.

A fővárosi választások bírálatára tér át ezután és azt tárgyalja, miért nyert a keresztény párt csak 91 mandátumot? A többség szemébe veti, hogy csak ennyi mandátumot nyertek. Mert ha a többség tényleg azt akarta volna, hogy a fővárosi keresztény nemzeti alapon kormányozzák, nem kísérletezett volna a keresztény párt háta mögött Ripkával.

Vihar egy elnöki

Friedrich István: Szomorú és valamennyi képviselőt súlyosan érintő elnöki nyilatkozatot kell szövegeznem. Nagy meglepetéssel olvastam szombat délután egy elnöki nyilatkozatot, még pedig Scitovszky Bélának, a Ház elnökének nyilatkozatát, amelyet egy újságírónak adott és amelyben le-sújtó kritikát gyakorolt a nemzetgyűlésről (Zaj.).

Szilágyi Lajos (az elnöklő Scitovszky felé): Dicső elődei nem tettek ilyet.

Friedrich István: Ezek után mi azon az állásponton vagyunk, hogy abban az esetben, ha példás elégtételt nem szolgáltatnak nekünk, akkor ajánljuk magunkat.

A Dinich-eset felett elsiklott a többségi párt, most pedig én követelem az elégtételt a leghatározottabb formában az elnökség részéről. Felolvassa a cikk egyes részleteit. A felolvasást az ellenzéki képviselők folytonos közbeszólásokkal kísérik.

Az elnök többször csenget és figyelmezteti a képviselőket, hogy tartózkodjanak a közbeszólásoktól. Ez azonban csak újabb alkalom arra, hogy a képviselők az elnök ellen kifakadjanak. Az elnök csendet kér.

Rakovszky István az elnök felé kiáltja: — Kérem itt nem lehet önnek csendet kérni! (Óriási zaj.)

Scitovszky Béla elnök hosszasan csenget, majd a következő kijelentést teszi: — En nem akarom a képviselő urat beszédében megakasztani, habár eltért a tárgytól. A választ természetesen nem erről a helyről leszek kénytelen elmondani.

Friedrich István: Egyszer már hasonló értelemben nyilatkozott a nemzetgyűlésről.

Szilágyi Lajos: Reméljük, hogy az elnökség perbe fogja Scitovszkit. (Zaj.)

Friedrich István: Nagy hiba, hogy a munkatársadalmat még mindig alacsonyabbrendű társadalmi rétegnek tartják. Egy mord nyelvezett fontosabbnak tartok, mint egy szolgabíró. A

nyilatkozat körül.

polgári társadalmat megmenteni csak úgy lehet, ha a polgárság és a munkásság összefog.

Friedrich István rátér ezután a forradalmi események tárgyalására és arról beszél, hogy a polgárság nem viselkedett gerincesen. Beszél a választójogi javaslatban kontemplált képviselői eskükről és kijelenti, hogy e téren szomorú tapasztalatok vannak. Annyi esküt tettek az utóbbi időben, hogy jogszerzés lett, hogy azokat nem kell komolyan megtartani, csak meg kell okolni, miért nem tartották meg. Végül kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el.

Eckhardt Tibor hosszasan ismereti a választójogi helyzetet a különböző külföldi államokban, mire az elnök figyelmezteti, hogy most a magyar választójogról szóló törvényjavaslat van napirenden, nem pedig a külpolitikai kérdés ezért felhívja, hogy maradjon a tárgynál.

Eckhardt azonban tovább fejtegeti a külpolitikai kérdéseket, míg végül kijelenti, hogy általában nem híve a tulajdonság jogi erőszaktételnek. A javaslatot nem fogadja el.

Eöry Sándor Dezső a javaslatot nem fogadja el.

Jegyzőkönyvi megrovás Lendvának.

Az elnök ezután a viát megszakítja. Rubinek István előadó a mentelmi bizottság jelentését terjeszti elő Lendvai István a nemzetgyűlés elnöke, a nemzetgyűlés egyik legutóbbi ülésén tanúsított magatartása miatt a mentelmi bizottsághoz utasította. A bizottság tekintettel arra, hogy Lendvai már egyben a mentelmi bizottsághoz volt utasítva, a nemzetgyűlés méltóságának megsértése miatt ezután Lendvai Istvánnak jegyzőkönyvi megrovását javasolja. A nemzetgyűlés többsége a bizottság jelentését elfogadja.

Az elnök ezután napirendi javaslatot tesz, mire kimondja a Ház, hogy legközelebbi ülését holnap délelőtti tartja a mai napirenddel.

Az elnök felszólalása.

Ezután Scitovszky Béla személyes kérdésben szólal fel. Szóvá teszi Az Est-ben megjelent nyilatkozatot. Kijelenti, hogy mindazok a nyilatkozatok, amelyeket az ellenzék magára nézve sértőnek tart, az ő ajkáról el nem hangzottak. Magáról a parlamentről csak annyit mondott, hogy a mi parlamentünk nem rosszabb, mint a többi európai parlamentek. Eddig tartott az interjú, a többi már csak bizalmas beszélgetés volt, de még ennek során

sem használt egyetlen egy olyan kifejezést sem, mint amilyen az újságíró adott szájába, amelyek valóban nem volnának méltók a parlament elnöke-hez. Nagyon rosszul esett neki, hogy éppen vele történik meg, hogy egy magyar hírlapíró gondolatait ilyen szavakkal adja vissza, ilyen elferdített formában. Elvárja Szomaházy Líván hírlapírótól, hogy a való tényállásnak megfelelően fogja ezt a cikket rektifikálni. Az ülés vége 6 órakor.

Óriási kárt okozott Japánban a földrengés.

A halottak száma másfélezer.

London, május 25. A japán földrengés területe nem több, mint 25 négyzetmérföld. Az eddigi becslések szerint 1500 ember pusztult el.

Tokioból jelentik: A pániklól tűzoltó lakosság viasszázállingózik Toyooka városkába. Megállapítható, hogy ez a város szenvedett a földrengéstől legtöbbet, de Ninatoban és Thuiyamaban is nagy a kár. Mintegy kétezer ház dől romba. Az anyagi kárt tízmillió font sterlingre becsülik.

Newyork, május 25. Tokioi jelenté-

sek szerint a földrengéssel egyidőben szökőár pusztított a partvidéken. Minato és Thuiyama pusztulása így vált azután teljessé. A lakosság nagy tömegekben menekült a földrengés és szökőár színhelyéről. A kormány katonaságot és több cirkálót küldött ki segélynyújtás végett. Eddig megállapították, hogy a pusztulás napjaiban sok fosztogatás is történt.

Oszaka, május 25. A toyookai és kinosokai tüzet eloltották. Ez a két város teljesen elpusztult. Oszaka és Kobe sértetlen maradt.

A tanács nem ad segílyt a színháznak.

A gázgyár beszünteti az áramszolgáltatást, ha az igazgató nem fizeti ki a színház ötvenmillió koronás számláját.

Megírta a Dilmagyarország, hogy Andor Zsiga színházát küldöttségileg kereste fel szombaton dr. Somogyi Szilveszter polgármestert, hogy a színház lehetetlen pénzügyi helyzetének szanálását szorgalmazza. A polgármester hosszabb, de meddő eszmecsere után azszal bocsájtotta el a színészeket, hogy kívánságaikat nyultsák be írásban a tanácshoz és beadványukban közöljék a színház szanálására vonatkozó terveiket is.

A polgármester kívánsága szerint a társulat nevében Harsányi Miklós nyújtotta be a tanácshoz a színészek beadványát, amely sötét színekkel ecseteli a szegedi színház, különösen a szegedi színészek lehetetlen helyzetét. Kifejti, hogy a mai gazdasági helyzet egyáltalában nem kedvez a színházaknak és kivétel nélkül minden színház, a fővárosiak éppen úgy, mint a vidékiek, erősen rá vannak utalva a hatóság támogatására, mert a kényes igényű közönség gyér támogatásából nem él meg. Ha a város hatósága nem találna módot a városi színház támogatására, annak súlyos és elviselhetetlen következményét elsősorban a társulat tagjai éreznék meg, mert hiszen gázsihatalékuk miatt képtelenek existenciájuk biztosítására. A városi segítség elmaradása föltétlenül maga után vonná a színház jelenlegi nívójának süllyedését is, ami nem lehet érdeke a városnak, de maga után vonná azt is, hogy Andor Zsiga elvesztené a színház megmentésének egy másik lehetőségét is. Ez a lehetőség az lenne, ha a társulat egyik része már a jövő héten átköltözne a nyári állomásra, Hódmezővásárhelyre és így a színház szegedi segélyforrása mellé Hódmezővásárhelyt is bekapcsolhatná a direktor. Abban az esetben azonban, ha a város nem adna segílyt, az igazgató nem fizethetné ki színészeinek a hátralékos gázsit és így a színészek nem mehetnének át Vársárhelyre.

Hivatkozik a színészek beadványa a főváros példájára. A főváros tekintélyes rögtönzi segílyt adott a csődbe került Unió-színházak társulatának, pedig az Unió magánirdekeltség volt, a szegedi színház pedig a város színháza.

A színészek a város hatóságára bízzák a segélynyújtás módjának megválasztását, lehet az előleg a jövő évi szubvencióra, lehet kölcsön, de lehet készpénzsegély is.

A beadványt a hálói tanácsülésen mutatta be dr. Gadl Endre kultúratanácsnok, illetve csak mutatta volna, mert mielőtt a színházról beszélt, a tanácsstagok legnagyobb részén különös idegesség tünete mutatkozott.

— Adtunk már az idén eleget — mondta ingerülten a polgármester —, maga a színház meszelése kétszázmillióba került.

— Az nem színházi segély volt —

védekezett Gaál Endre. Én most százmilliót akartam javasolni, de Andor csak ötvenet kér. Adjuk meg neki ezt, hiszen a gázsikat sem tudja fizetni.

— Dehogyan adjuk — repikázott a polgármester —, nincs felesleges pénzünk, aztán meg nem lehet bevezetni, hogy minden héten színházi segélyt adjunk. L-guóbb a közgyűlés úgy adta meg az ötvenmilliót, hogy az idén mást többet nem ad.

Dr. Gadl Endre látta, hogy nem érhet el eredményt. Nem szólt többet egy szót sem. A polgármester pedig sorra kérdezte a tanács tagjait, hogy adnak-e segílyt? Bokor Pál, dr. Turóczy Mihály, Rack Lipót stíve jelezték ki, hogy nem adnak. Mivel a tanácsülésen rajuk kívül már csak dr. Gadl Endre és dr. Szendrey Jenő voltak jelen, a polgármester megállapította, hogy a többség nem ad segílyt a színháznak.

Hiába ismeretle ezután a kultúratanácsnok a gázgyár beadványát, amely radikális n aldtámásztja a színészek kéréseit és érveleseit. A gázgyár igazgatósága ugyanis azt jelenti be a tanácsnak, hogy Andor Zsiga több mint ötvenmillióval tartozik már a légszestegydrnak az elhasznált gázért és villanyért. Mivel a gázgyár nem hajlandó tovább hitelezni, felszólította a színház igazgatót, hogy május 31-ig fizesse be tartozását, mert ellenkező esetben a gázgyár beszünteti a gáz- és az áramszolgáltatást. A tanácsot azért értesítette az igazgatóság erről a megmáshíthatatlan elhatározásáról, hogy jóelőrelhárítsa magától az esetleg bekövetkező kulturbotrányért a felelősséget. A tanácsot a gázgyár beadványa sem hatotta meg.

— Egy fillért sem adunk — mondotta Turóczy Mihály és ezzel kifejezte a tanács többségének merev álláspontját.

A tanácsülés után felkereste a polgármestert Wimmer Fülöp és arra kérte, hogy segílyt ne adjon a városi színháznak, de adjon előleget a jövő évi szubvencióra és biztosítékul foglalja le Andor Zsiga egész felszerelését. A polgármester re a közölte Wimmer Fülöppel elhatározását, csak azt jelentette ki, hogy a kérdés még is a közgyűlésen dől el.

Felkerestük Andor Zsigát, aki deklodésunkra a következőket mondotta:

— Nekem segélyre tulajdonképpen nincs szükségem, mert a színház területileg nem áll rosszul, azonban kevés pénzzel nem rendelkezem és így nem teljesíthetem fizetési kötelezettségeimet. Ha a várostól kölcsönt kapnék, vagy előleget a jövő évi szubvenciómra, föltétlenül megmenthetném a helyzetet, ha azonban nem kapok pénzt, könnyen felborulhat minden.